

4. Álvarovo junaštvo

Ustanovitelj Opus Dei –
življenjepis sv. Jožefmarija
Escrivája.

30. Okt. 2023

[↗ Nazaj na kazalo](#)

Komaj so se dobro začela gradbena dela v stavbi Villa Vecchia, glavnem poslopiju Ville Tevere, že se je Álvaro znašel do vratu v dolgovih. Oče ga je postavil za glavnega odgovornega v tako nehvaležnem poslu. Tako je ravnal, ker sam zaradi osnovnega čuta previdnosti osebno ni smel

prevzemati finančnih odgovornosti, ki bi bile nedvomno povod za neprijetna presenečenja. Tako je torej na ramena generalnega pooblaščenca padla nadležna naloga pridobivanja donacij, bančnih posojil, uradnih odlogov plačila ... Dejansko je moral pretehtati vsak korak ter biti pozoren na róke in datume zapadlosti, na plačila manjšim dobaviteljem in na tedensko plačo delavcev, katerih število ni bilo manjše od sto.^[1]

Álvaro, že leta tesni očetov sodelavec, je bil zaradi svojih delovnih in vodstvenih sposobnosti nezamenljiv, kot se je pokazalo ob njegovem vnetju slepiča februarja 1950:

Álvaro, piše oče članom Generalnega sveta, je v postelji, ima vnetje slepiča, ki ni hudo, je pa zelo nadležno. Danes je šel na slikanje in izgleda, da se zdravniki nagibajo k temu, da mu svetujejo operacijo. Stvar prihaja od daleč, kot veste, vendar se je v teh

dneh zaostřila; on pa, da ne bi opuščal dela, je molčal, dokler ni zdržal več. Saj ga poznate. Molíte zanj, kajti čeprav gre le za običajno operacijo, je za nas to velik zaplet: nikogar nimam, ki bi ga lahko nadomestil pri kupu zadev Dela, ki jih vodi on.^[2]__

Operiran je bil 26. februarja in poseg je bil težji, kot so predvidevali zdravniki.^[3]__

Ob drugih prilikah so omembe, ki jih najdemo v očetovih pismih, sicer priganjajoče, toda silno redkobesedne: ***Álvaro je podpisal zadolžnice v vrednosti precej milijonov in treba je plačati.***^[4]__

(Samo po sebi se razume, da niso imeli s čim.)^[5]__

»Spominjam se,« pravi Álvaro, »da je nekajkrat poromal k svetišču *Divino Amore*, da bi izprosil pomoč od Marije. Večkrat je potoval v Španijo, da bi opogumil svoje otroke in jih s

svojim zgledom spodbudil k iskanju nepogrešljivih sredstev. V enem tednu, ko se je ukvarjal s temi denarnimi posli, je oče izgubil deset kilogramov. Toda stvari so napredovale.«^[6]

Strašni trenutek ob sobotah, ko so delavci v vrsti čakali na plačilo in so dobavitelji hodili okoli delavske barake, je začel povzročati trpljenje že na predvečer. Nekega petka je oče zaupal odgovornemu za računovodstvo: ***Álvaro tudi danes nima denarja. Poskusi jutri doseči, da se ne nakopiči preveč dobaviteljev in ne pride do panike.***

^[7]

Presenetljivo pri vsem tem je, da je ob uri Álvaro vedno imel nekaj denarja za ureditev najnujnejšega; kar pa se je dalo nekako odložiti, je ostalo v čakalni vrsti za plačilo. O tem nenavadnem dejstvu – o tem čudežu, ki se je soboto za soboto

ponavljal mnogo let – poroča kronist, zadolžen za dnevnik gradbenih del v Villi Tevere, ko z mehkim in hvaležnim srcem v soboto, 17. novembra 1951, zapiše:

»Ubogi Álvaro je danes pridobil še eno posojilo za štiri milijone in pol, da bi poplačal, kar se najbolj mudi. (V tistem trenutku je dolg znašal več kot štiriindvajset milijonov!) Tako bodo pokrite nekatere finančne luknje. Tiste najnujnejše. Pri vsem tem si razbijam glavo, ko po dvajsetkrat na novo delam ta seznam, dokler ne bo usklajen, pri čemer odvzamem tistih sto, onih petdeset ...«^[8]

Dolgovi so konec leta 1951 dosegali alarmantne višine in očetu kradli, če že ne miru in veselja, pa vsaj brezskrbnost in čas, ki bi ga moral posvečati vodenju. V tistem pomembnem orodju, ki naj bi postalo centralni sedež, je bilo treba

upoštevati še nekaj. Gradnja stavb ni zahtevala samo nehvaležne naloge, povezane z iskanjem denarja. Med svojim jutranjim obiskom biroja, kjer so delali arhitekti, se je oče seznanil s projekti v izvajanju, preučeval načrte in celo dajal vsakovrstne predloge, pri čemer je delal popravke že opravljenih del in predlagal arhitekturne rešitve. Stavbe so morale biti funkcionalne in ustrezati posebnim potrebam njihovih stanovalcev. Bilo je torej na ustanovitelju, da okvirno določi obseg, prehode, razglede in končno izvedbo bivalnih prostorov. S pomočjo preučevanja in razlaganja načrtov ter iskanja rešitev je oče postal odličen strokovnjak, v teoriji in v praksi.^[9]__

Skoraj dnevno je obhodil prostore v gradnji, obiskoval gradbišče in se o Bogu pogovarjal z delavci, na katere je naletel, ko je hodil po gradbenih odrih in se vzpenjal po lestvah.

Zidarji, pleskarji, vodovodni inštalaterji so gledali njegovo veselje in dobro voljo. Za vsakega izmed njih je našel spodbudno besedo.

Zahvaljeval se jim je, da svoje delo opravljajo dobro, prizadevno in pošteno. Nazadnje jih je povprašal tudi o njihovih ženah in otrocih ter jih spominjal na dolžnosti krščanske družine.^[10] Delavci so očeta in Delo vzljubili in ta povezanost se je v nekaterih primerih ohranila za vedno.

Trud, ki ga je oče vlagal v to, da bi bilo kljub gmotnim stiskam vse opravljeno dovršeno, s pozornostjo na detajle, je sledil njegovi želji, da bi bil v tiste stavbe kot temeljna poteza vtisnjen duh posvečevanja dela. A poleg tega se je očetovo in Álvarovo razdajanje med zidovi Ville Tevere pokazalo kot duhovni strošek te gradnje. To je bila cena vsakodnevnega čudeža, po zaslugi katerega se delo ni prekinilo.

Moralne bolečine enega in drugega so se izkazale za neizogibne. Konec koncev je na ramenih obeh mož kakor na dveh stebrih v svoji celovitosti počival ta rimski podvig.

Rimski kolegij sv. Križa! je klical oče. Ne puščajte me samega, vredno je truda, da smo junaški tudi v tem.^[11]_____

Leta kasneje, ko se je nekega dne z dvema svojima sinovoma sprehajal na vrtu Ville Tevere, jima je oče v pogovoru namignil, koliko sta morala on in Álvaro pretrpeti zaradi gradnje. Dejal jima je: ***Gospod je z nama ravnal kakor s svetnikoma. Takšna ne bova ..., toda dejstvo je, da je On z nama ravnal tako.***^[12]_____

Sedaj že vemo, saj je to božje pravilo v vsakem življenju svetosti, kako Gospod ravna s svojimi in kakšne so njegove nežnosti in njegovo ***božanje***, kot je ustanovitelj imenoval prisotnost križa ob posebnih priložnostih svojega življenja. Mnogo

tega božanskega božanja sta on in Álvaro prejemale skupaj, kajti slednjemu je iz globine večnosti bilo namenjeno biti najtesnejša in najučinkovitejša opora Jožefmariju pri uresničevanju Opus Dei. Álvaro je bil za ustanovitelja ljubljeni sin, ki je bil zvest, učljiv, pokoren in učinkovit ..., njegova desna roka in skala, *saxum*, na katero se je mogel opreti brez strahu, da bi popustila.

Med očetom in Álarom je razen tega vladalo posebno sozvočje. Bila sta osebi, medsebojno prepleteni s podvigi in zgodovinskimi pripetljaji. Ne gre pa šteti za samoumevno, da bi sožitje v dihanju istega zraka in doživljanju istih skrbi moralo nujno biti zagotovilo za soglasnost. V tem življenju, tudi če gre za svetnike, prihaja do trenj. ***Toda Álvaro in jaz, je zatrjeval oče, sva živela v popolnem soglasju.***^[13] Očitna razlika v njunem značaju in položaju je z Álarove strani zahtevala določene

kreposti in veliko sposobnost prilagajanja Jožefmarijevim korakom, kar je rade volje pokazal z dejanji. Ne da bi izgubil svojo osebnost, se je moral naučiti istovetenja z ustanoviteljevo voljo, tako da je očeta prehiteval in vnaprej zaslutil njegove želje. Predvsem pa sta bila tesno povezana v duhu in v molitvi.^[14]_____

Na osnovi prosojne preprostosti, ki je vladala v njunem odnosu, ter popolnega ujemanja s tem njegovim sinom oče v nekem pismu prostodušno zapiše te kratke besede: ***Tukaj lahko prav od blizu otipam Álvarova junaštva.***^[15]_____ To je eden izmed tistih orisnih izrazov, s katerimi svetniki opečatijo raven neke duše. Ustanovitelj namreč o tej zadevi ne podaja mnenja, marveč prej izpričuje neko otipljivo dejstvo.

Katera pa so bila Álvarova občudovanja vredna dejanja? Kakšne

okoliščine so dale herojsko noto njegovim vsakodnevnim junaštvom, njegovemu običajnemu življenju?

Veliko dela in malo spanja.

Neizbežno zaporedje sobot, ki mu ni dopuščalo ne premora ne oddiha. Skrbi in odgovornosti. Nenehno samopremagovanje. Vse to je naposled načelo čvrsto Álvarovo naravo. Tako so ga vse pogostejše mučile hude bolečine na jetrih, zaradi česar je moral ostati v postelji. To mehko zatočišče, katerega nihče ne odreče bolniku, ki je celo noč prebil v bolečinah, pa Álaru ni bilo povsem zagotovljeno. Očeta je to bolelo v globini duše, vendar ni bilo druge rešitve. Nujno plačilo, iztek kakšnega roka zapadlosti ali potreba po tem, da v naglici pripravi prtljago in gre iskat denar, so bili dovolj resni razlogi, da se bolnika prikrajša za počitek. **Álvarček**, mu je govoril oče, ***ne gre drugače, kot da vstaneš.***^[16]
Tedaj se je Álvaro z junaškim

veseljem otresel utrujenosti in
bolečin ter s sijočim obrazom vstal.^[17]

Znotraj Dela je njegova edinost z
očetom postajala pregovorna. Tisti, ki
so februarja 1950 prebivali v Rimu,
se spominjajo, kaj se je zgodilo,
potem ko je bil Álvaro operiran na
slepiču.

»Oče je pripovedoval, kako so ga po
operaciji odpeljali v njegovo sobo in
se je kirurg približal vzglavju postelje
ter ga začel klicati, da bi ga prebudil:

– Gospod Álvaro! Gospod Álvaro!

On je ostal negiben in ni bilo videti,
da bi kaj slišal. Tedaj pa je oče ob
vznožju postelje polglasno rekel:

– *Álvaro, sin moj!*

In Álvaro je odprl oči. Ko nam je oče
to povedal, je ponosno dejal:

– *Álvaro celo pod anestezijo
uboga.*«^[18]

Vnetju slepiča so sledile bolečine v jetrih, ki so bile dolga leta stalnica v Álvarovem življenju.^[19] Bilo je jasno, da se je vpliv tegob poznal na njegovih jetrih in da so skrbi spodkopavale njegovo telesno odpornost. Oktobra 1952 je oče svojim sinovom v Združenih državah pisal o Álvarovi bolezni:

Álvaro ima hude bolečine v jetrih. Ne vem, kako zmore prenašati toliko dela in toliko skrbi. V bistvu vem, pa ti tudi, saj se zavedaš, kako velika je njegova vera in kolikšno nadarjenost ter sposobnost za delo in za vedrost mu je podelil Gospod. Mislim, da je njegova bolezen tokrat povezana tudi z brutalnimi gmotnimi stiskami zadnjih mesecev in tega trenutka.^[20]

Zdravilo za njegovo bolehnost je oče še predobro poznal: treba bi mu bilo dati par dolarških »obkladkov«, po milijon dolarjev na obkladek.^[21] Takšnega zdravljenja pa mu ni mogel

ponuditi, ker je bilo to onkraj njegovih zmožnosti. S pomočjo ustanoviteljeve korespondence lahko skokoma preletimo potek Álarove bolezni. Aprila 1954:

Álvaro – ki vam vedno, ustno ali v pismih, pravi, da se počuti dobro – znova leži v postelji; resnica je ta, da je preobremenjen z delom in da je srednje dobrega zdravja. Preveč je skrbi, čeprav jih skriva s svojim sijočim obrazom ter jih premaguje s svojo vero in neutrudnim delom.^[22]

Dva meseca kasneje:

Jaz sem v redu. Ampak prof. Amalfitano je skrbno pregledal Álara in prišel do enake ugotovitve kot pri Fernandu L.: predpisal mu je zelenjavo brez soli in zelo malo hrane. Vedno je dobre volje, ampak srce, krvni obtok in jetra niso v redu. Zdravnik pravi, da ima nekaj zelo resnega, ampak da ga bo gotovo ozdravil. Mimogrede, je dejal, bo

izginila njegova debelost, ki je posledica bolezni. Danes je Álvaro v postelji, zato ne piše.^[23]_____

Čez leto dni:

Potem ko se je lep čas počutil dobro, je imel Álvaro danes zelo hude bolečine v jetrih. Upam, da je to zadnji udarec bolezni, saj daje celo videz, da se je pomladil. Nočem reči, da je star, ampak da ga je dolgoletno delo postaralo.^[24]_____

Škoda, da tisto dejansko ni bil zadnji udarec. Je pa bilo opozorilo, zaradi katerega sta se oba za nekaj dni umaknila v zdravilišče Montecatini, kar je bilo ob pomanjkanju »obkladkov« še najboljše zdravilo.

Končno, piše oče iz Montecatinija, je bilo storjeno, kar je naročil zdravnik, in tako sva tukaj. Verjamem, mislim – nerad zlorabljam glagol verjeti: vera je nekaj izredno velikega –, mislim, da naju bosta umirjenost in

zdravilna voda usposobili za učinkovito delo v zimskem času.^[25]

Končno si je Jožefmarija dovolil počitek, pri katerem so tako dolgo vztrajali zdravniki, v prepričanju, da se bo Álvaro to na vso moč prileglo. Ni se motil, saj izrecne omembe bolečin v jetrih izginejo in se pojavijo šele januarja 1956:

Álvaro je že nekaj dni bolan, ima nekaj na jetrih in je močno gripozen. Sam sem bil prav tako več dni v postelji in to še vedno čutim, gre za običajno gripo.^[26]

Treba je meditativno prebirati Jožefmarijevo korespondenco, da bi zapazili, kako neverjetno je vera krepila njegovo upanje na skorajšnjo razrešitev tegob. Tako sta oče in Álvaro brez popuščanja v borbi leta in leta čakala na trenutek zasluženega počitka. Januarja 1953 piše članom Generalnega sveta in jim daje napotke glede oddiha:

Potrudite se, da boste vsi imeli reden počitek. Tukaj ga nimamo, a našega slabega zgleda ne gre posnemati. Kakor hitro se – v nekaj mesecih – konča glavni del vseh teh zadev, ki jih poganjamo naprej, boste videli, da bo tudi za Álvaro in zame – skupaj s tabo – prišel čas oddiha, ki se mu morava že toliko let odrekati. To je potrebno zato, da bi bolje služili Gospodu.

Zatorej, ponavljam, se v Španiji uskladite tako, da boste vsi imeli svoj reden počitek.^[27]

Ustanovitelj je svoje otroke vnaprej materinsko posvaril, naj ne posnemajo junaškega »slabega zgleda«, ki sta jim ga on in Álvaro dajala v času gmotnih stisk in drugih zahtev pri vodenju Dela. Kajti ustanoviteljevo opevano pravilo je bilo, da je treba delati vedno in da je bistvo oddiha v tem, da človek zamenja okolje ali zaposlitev. Za

božjega otroka v Opus Dei počivanje ne pomeni kratkočasenje, niti brezdelje, niti ne pomeni stati križem rok. Je nekaj povsem drugečnega. Ustanovitelj je preizkusil recept za počivanje pri delu. Recept je bil dober in lahko ga je s popolnim jamstvom priporočil svojim otrokom:

Zahvaljujmo se Gospodu, ki hoče, da ves čas delamo: menjava dela je naš počitek.^[28]_____

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

.....

^[1] Prim. Pismo članom Dela v Veliki Britaniji, EF-500816-3.

^[2] Pismo, EF-500215-1.

^[3] Prim. Pismo msgr. Joséju Lópezu Ortizu OSA, EF-500307-2. Do 5. marca

ni mogel zapustiti klinike. Álvaro v svojem pričevanju o desetih letih gospodarskih težav, ki so jih trle v Villi Tevere, povzame: »Tukaj ne bom opisoval gmotnih stisk, skozi katere smo šli v tistih letih. Bila je to resnična preizkušnja vere in gorečnosti« (Álvaro del Portillo, *Sum.* 827).

Dejansko je bil tisti podvig požrešna in nenasitna pošast, ki nikdar ni potešila svoje sle po denarju. Zaradi tega je prošnje iz Rima v druge države vselej spremljal pečat nujnosti: ***Pošljite, kolikor pač je, čim prej, ker nas čaka še eno odplačilo posojila, mislim, da 8. tega meseca, poleg tega pa že nekaj časa ne moremo plačati pogodbenika, med drugim!*** (Pismo Franciscu Botelli Raduánu, EF-501101-1). Nazadnje jim je uspelo plačati pogodbenika v predvidenem roku.

[4] Pismo Pedru Casciaru Ramírezu, EF-510329-2. V pismu članom Generalnega sveta iz avgusta 1950 je mogoče prebrati: ***Oktobra zapadejo posojila, ki jih je najel Álvaro, v vrednosti petindvajset milijonov lir. Bog nad vsemi!*** (Pismo, EF-500830-2).

[5] Od kod je Álvaro jemal denar? Bilo je več kot presenetljivo. Vedno je imel na razpolago točno vsoto in vselej v zadnjem hipu. Ta strah zbujaajoči trenutek je bil ob sobotah popoldne, ko so tedensko ali na dva tedna morali plačevati delavce in dobavitelje. Nikoli nismo imeli denarja, pravi Álvaro, toda oče »je bil prepričan, da ga Gospod nikdar ne bo pustil brez pomoči« (Álvaro del Portillo, *Sum.* 827). Na ustanoviteljevi vesti je viselo breme, »kako nahraniti delavce, ki so delali na gradbišču, in njihove družine. Ta denar nam je Bog moral poslati« (*prav tam*). Jožefmarija je uporabljal človeška

sredstva: prositi, prositi vsepovsod;
in nadnaravna: molitev in žrtev.

[6] *Prav tam.*

[7] Francisco Monzó Romualdo, RHF,
T-03700, str. 13.

[8] *Dnevnik gradbenih del v Villi
Tevere*, 17. 11. 1951, AGP Sec. N, 3 leg.
1059-02. Da bi ob sobotah
pravočasno plačali delavcem,
pripoveduje Jesús Álvarez Gazapo,
»so bile potrebne velike žrtve, tako
da smo se vsi odrekli mnogim
majhnim stroškom, kot je uporaba
javnega prevoza ali cigarete. Zaradi
prostorske stiske so morali takrat
gojenci Rimskega kolegija študirati
na vrtu, dokler je bilo kaj naravne
svetlobe, potem pa sedé na
stopnicah, ki so bile edini razsvetljen
in razpoložljiv prostor. Ustanovitelj
nas je vabil, naj Bogu izročamo ta
mrtvičenja, katerim smo pridodali
svojo molitev za premagovanje

različnih težav« (prim. Jesús Álvarez Gazapo, *Sum.* 4307).

María Isabel La Porte Ríos se spominja, da je imel oče navado ob sobotah moliti za Álvaro (*Sum.* 5116); navado, ki je bila živa še leta 1955. Na dan, ko je bil položen poslednji kamen Ville Tevere (9. januarja 1960), »sem se spomnila,« pravi, »da nas je oče velikokrat povabil k molitvi za Álvaro, zlasti ob sobotah, kajti to je bil dan, ko je bilo treba zidarjem izročiti plačilo«.

^[9] Prim. Jesús Álvarez Gazapo, *Sum.* 4309, 4310.

^[10] Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 827; tudi Francisco Monzó Romualdo, RHF, T-03700, str. 15.

^[11] Pismo članom Dela v Peruju, EF-541106-10. V zvezi s tem, kako so gojenci Rimskega kolegija junaško in veselo sprejemali raznovrstne omejitve – pri hrani, elektriki, glede

prostorov, kjer so bivali, in s pešačenjem od enega konca mesta do drugega, da bi prihranili tramvajsko vozovnico itd. – prim. Mario Lantini, *Sum*. 3600.

Junaška je bila tudi ustanoviteljeva velikodušnost sredi lastne revščine. Msgr. Tirelli pripoveduje o primeru, za katerega je izvedel mnogo po smrti očeta, ki je preko tretjih oseb gmotno pomagal nekemu revnemu duhovniku. Prim. Luigi Tirelli, PR, str. 1623.

^[12] Alberto Taboada del Río, RHF, T-03358, št. 1373.

^[13] *Prav tam*, št. 1352.

^[14] Prim. AGP, P06 IV, str. 353; prim. Jesús Urteaga Loidi, RHF, T-00423, str. 72.

^[15] Pismo Albertu Ullastresu Calvu in Joséju Montañésu Morenu, EF-520404-3.

[16] Alberto Taboada del Río, RHF, T-03358, št. 1353. José Luis Pastor kot zdravnik in priča pripoveduje o zelo pomenljivem dogodku: »Nekega dne,« pravi, »so me poklicali, naj pregledam Álvaro del Portilla, ki je bil bolan, in sem mu rekel, naj ostane v postelji ter da ga bom prišel pogledat naslednji dan. Naslednjega dne pa ugotovim, da je ne samo vstal, temveč je šel v mesto v hudem mrazu. Ko se je vrnil, sem mu rekel: 'Gospod Álvaro, vi bi morali ležati v postelji.' On pa mi je kot edino opravičilo za svoje dejanje odvrnil: 'Če jaz ne bi šel v mesto, vi danes ne bi imeli kaj jesti'« (José Luis Pastor Domínguez, PM, l. 541).

Nekega jutra leta 1954, pripoveduje Mercedes Anglés Pastor, so nekatere numerarije, ki so čistile *Villo Vecchio*, srečale očeta, ko je bil sam.

– Kako se počuti gospod Álvaro? so ga vprašale, misleč, da je še vedno bolan.

– ***Šel je na pot***, jim je odgovoril oče.

– Ampak – saj je bil še včeraj bolan, oče.

– ***Hči moja. Tebi ne bi dovolil iti. Njemu pa sem*** (RHF, T-08385).

^[17] Prim. Pismo članom Generalnega sveta, EF-540421-4.

^[18] Encarnación Ortega Pardo, RHF, T-05074, str. 49.

^[19] Prim. Pismi članom Generalnega sveta, EF-540601-10 in EF-540421-4; in Pismo Manuelu Botasu Cuervu, EF-540601-1.

^[20] Pismo Joséju Luisu Múzquizu de Miguelu, EF-521016-6; prim. tudi: Pismi Ricardu Fernándezu Vallespínu, EF-521006-1, in Pedru Casciaru Ramírezu, EF-521016-5.

[21] Prim. Francisco Monzó Romualdo, RHF, T-03700, str. 15.

[22] Pismo članom Generalnega sveta, EF-540421-4.

[23] Pismo članom Generalnega sveta, EF-540601-10.

[24] Pismo Amadeu de Fuenmayorju Champínu, EF-550613-2.

[25] Pismo iz Montecatinija članom Generalnega sveta, EF-550909-2.

[26] Pismo članom Generalnega sveta, EF-560127-1. Izjemoma je imel Álvaro nekaj oddiha v obliki spremembe okolja, kot pojasnjuje oče v pismu Amadeu de Fuenmayorju Champínu: ***Danes ti pišem, da ti povem, kako sem zadovoljen zaradi Álvarovega potovanja, saj bo sprememba okolja zanj zagotovo nekakšen počitek, četudi bo nadaljeval z delom in čeprav bo to le osem dni. Ravno zaradi tega***

pomanjkanja počitka te prosim, da poskrbiš za pripravljeno posteljo za Álvaro v Talleres – če je kakšna sveža na voljo – ali pa pri tebi doma. In naj nekdo poskrbi, da bo dovolj jedel in spal osem ur, pri čemer mu lahko to naložite v mojem imenu, če bi bilo potrebno (Pismo, EF-550708-1).

^[27] Pismo, EF-530107-1.

^[28] Pismo Amadeu de Fuenmayorju Champínu, EF-550725-1.

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium